

2. Historie péče o jedince se sluchovým postižením

(rozvoj institucí, ústavů a škol pro sluchově postižené, historický vývoj koncepcí vyučování, průkopníci vzdělávání neslyšících, první ústavy, Milánský kongres aj.)

Kateřina Blatná (350578)

Starověk

- neslyšící dítě po 6. roce odňato rodičům, odneseno, rada starších vynesla rozsudek
- defektní děti **usmrcovány** ihned
- lidé se SP měli velmi **nízký sociální status**

Středověk

- období **scholastiky** – **první pokusy** vzdělávat osoby se SP, v důsledku plnění závazků církve **nemožnost odepřít křesťanské učení**
- výchovu a vzdělávání osob se SP zajišťovali **mniši v kláštorech**

Průkopníci vzdělávání neslyšících 1

ŠPANĚLSKO (16. – 17. století)

Průkopníci vzdělávání neslyšících 2

ANGLIE (17. st.)

NIZOZEMÍ (17. – 18. st.)

- **Johann Konrad Amman (1669 – 1724)**
 - logoped, učitel, vychází z písemné formy řeči
 - autor knihy „**Surdus loquens**“ – mluvící hluchý
 - výuka mluvené řeči, užití posunků považuje za přirozené, zdůrazňuje výhody hláskovací metody
 - zabývá se fonetikou – hlásky dělí na samohlásky, polosamohlásky a souhlásky
 - „otec logopedie“

Průkopníci vzdělávání neslyšících 3

FRANCIE (18. st.)

Kolektivní vyučování – první ústavy pro SP 1

FRANCIE (18. st.)

- **Charles Michel de l'Épée** (1712 -1789)
 - studium práv, kněz (abbé de l'Épée)
 - vzdělával chudé, poznatky předával dál, osvěta, vlastní prostředky + od vlivných lidí
 - vycházel ze staré teze – sluch nahradit zrakem (dnes metoda **kompenzace**)
 - vytvořil „francouzskou“ (manuální) metodu
 - základ: **posunek**, posunková řeč + **daktyl**
 - cíl: **mluvená řeč**, cesta: **písemná forma, posunky**
 - **1769/70** založil **Pařížský ústav pro hluchoněmé**
 - „*Otec neslyšících*“

Kolektivní vyučování – první ústavy pro SP 2

NĚMECKO

- **Samuel Heinicke** (1727 - 1790)
 - působil v **Lipsku ve státním ústavu pro neslyšící děti (založen v roce 1778)**
 - v neslyšícím viděl především člověka („*člověk je odraz božství a řeč je božského původu*“ – artikulovaná řeč tedy musí být znakem lidství i u neslyšícího člověka)
 - zakladatel **oralismu** (metodiku tajil)
 - proti l'Épéemu: **zrak nemůže nahradit sluch**, náhradou za sluch byly chuťové vjemy (tekutiny – ocet, odvar z pelyňku)
 - **odmítá posunek a písmo** jako základnu
 - „*Father oral deaf education*“

Kolektivní vyučování – první ústavy pro SP 3

Další ústavy v Evropě:

- 1770 – Paříž
- 1778 – Lipsko

- 1779 – Vídeň
- 1784 – Řím
- **1786 – Praha**
 - Pražský ústav pro hluchoněmé
 - pátý v Evropě
 - prvním ředitelem Karel Berger

Milánský kongres v roce 1880

- vyvrcholení sporu zastánců **orální („německé“)** metody a **posunkové („francouzské“)** metody
- vítězem: „**artikulační metoda**“ = čistý **oralismus**
- odpůrci orální metody argumentují tím, že bez užití posunků a písma dochází u jedinců se SP k **verbalismu**
- nastává **sto let temna** pro komunitu neslyšících
- jediným zástupcem francouzské metody byl ředitel Gallaudetovy univerzity
- přijetí orální metody se později ukázalo jako chybné

Česká země 1

18. – 19. století

- Karel Berger
 - ředitel Pražského ústavu (1786)

Česká země 2

20. STOLETÍ

Po roce 1945 1

VELKÁ BRITÁNIE

- **MŠ Manchester**
 - 1920 – počátky rané péče, spolupráce s rodiči
- 20. léta – **Ewing** založil kliniku

- Od 1928 vyšetřováno pomocí audiometru
- 30. léta – přechod na elektroakustické pomůcky
- **Ewingová** (sama byla nedoslýchavá, později ohluchla)
 - věnovala se rané péči SP dětí, pracovala také s dětmi do 1 roku
 - od 13. měsíce jsou děti schopné odezírat
 - prokázala potřebu sluchadel u dětí v co nejranějším věku – zprostředkování atmosféry, vibrací; metoda *Listening – Reading – Speaking*
- manželé Ewingovi publikovali řadu odborných knih, založili nový vědní obor – **audiologii**
→ Německo, Nizozemí, Polsko, Japonsko, USA

Po roce 1945 2

USA

- **John Spencer Tracy**
 - hollywoodský herec, měl neslyšícího syna
 - 1943 založil v LA kliniku – bezplatné poradenské centrum pro rodiče SP dětí a vědecké středisko
 - **Tracyho korespondenční kurzy**
 - přeloženy do 16 světových jazyků
- **Gallaudet College** – Washington, 1864 – VŠ pro neslyšící; studenti, rektor i profesori se SP

Konec 20. století

Metody ve vyučování:

- **orální metody**
 - unisenzorický přístup
 - multisenzorický přístup
- **totální komunikace**
 - mluvení, odezíráni, sluchová cvičení, znakové posunky a daktylní znaky..
- **bilingvální přístup**
 - 1. jazyk – znakový (mateřský jazyk)
 - 2. jazyk – mluvený jazyk (hlavně čtení + psaní)

U nás po roce 1990

- SPC
- SRP
- zákon o znakové řeči →
- zákon o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob
- bilingvální vzdělávání: MŠ Pipan, SŠ, ZŠ
- organizace pro SP
- výchovná dramatika neslyšících
- Čeština v komunikaci neslyšících
- kurzy ZJ apod.
- vzdělávání tlumočnicků
- kulturní akce

Helen Kellerová (1880 – 1968)

- *Alabama
- ve dvou letech **ztratila po těžké nemoci zrak i sluch**
- *měla štěstí: byla mimořádně inteligentní, pocházela ze zámožné a bohaté rodiny, potkala výbornou učitelku*
- **Anne Sullivan** z Perkinsonova ústavu se stala její osobní učitelkou (sama v mládí téměř ztratila zrak)
- **Lormova abeceda** díky kdysi vytvořeným základům mluvené řeči uspěla, dále **Braillovo písmo, latinka do vodící mřížky**
- pro komunikaci s ostatními využívá **taktilní prstovou abecedu, odhmatávala rty mluvčího**
- v osmi letech se učí francouzsky, německy, řecky a latinsky
- napsala v Brailu 11 knih, přednášela po celé USA, procestovala celou Evropu, získala řadu čestných doktorátů a ocenění
- **Via lucis**, Jindra Jarošová
- film **Divotvůrkyně** (*The Miracle Worker*)

Literatura

- www.ruce.cz
- POUL, J. *Nástin vývoje vyučování neslyšících*. Brno: Paido, 1996.
- HRUBÝ, J. *Velký ilustrovaný průvodce neslyšících a nedoslýchavých po jejich vlastním osudu*. 1. a 2. díl. Praha: Septima, 1997, 1998.
- POTMĚŠIL, M. *Čtení k surdopedii*. Olomouc: UP, 2003.